

УДК 712.2:625.711.4

*магістрант Бибик В. І.,
к. арх., доцент Шевченко Л. С.,
Кафедра дизайну архітектурного середовища
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка*

ДИЗАЙН АРХІТЕКТУРНО-ЛАНДШАФТНОГО ПРОСТОРУ ВЕЛОСИПЕДНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Анотація: у статті проаналізовано ряд конкретних прикладів закордонного досвіду у формуванні архітектурно-ландшафтного простору велосипедних комунікацій, використовуючи досягнення технічного прогресу та «зелених» технологій.

Ключові слова: велосипедні комунікації, архітектурно-ландшафтний простір, інноваційні технології, люмінесцентне освітлення.

Стан проблеми, її актуальність. Останнім часом велосипед як засіб пересування містом набуває все більшої популярності, а відтак – назрілим є і формування архітектурно-ландшафтного простору міст з велосипедними комунікаціями. Ці процеси відбуваються у контексті ідеї гуманізації міського середовища, дизайну міського простору для людей (а не транспортних засобів), підпорядкування його предметного наповнення масштабам людини. Яскравим втіленням таких ідей у життя є реалізація проектних пропозицій архітектора-урбаніста Я. Гейла в м. Копенгаген (Данія). В багатьох інших містах Європи та США також успішно розвивається мережа велосипедних комунікацій, що доводить актуальність та необхідність пошуку нових шляхів вирішення її архітектурно-ландшафтного простору.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами. Стаття виконана згідно плану підготовки магістрів та науково-дослідницької роботи кафедри дизайну архітектурного середовища Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, пов'язаної з гуманізацією архітектурно-ландшафтного середовища міст.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням упровадження велосипедної мережі в міську структуру займаються Рейцен Е.О., Токміленко О.С., Христюк Н.М. Вищезгаданий Я. Гейл у своїй книзі «Міста для людей» («Cities for People» [1]) виклав ідеї комфортного міського середовища для пішоходів та велосипедистів. Визначенню принципів містобудівної організації велосипедної інфраструктури у середніх і великих містах присвячене ґрунтовне дисертаційне дослідження Гасенко Л.В. [2]. Авторкою не лише комплексно вирішується питання включення велоінфраструктури у вулично-шляхову

мережу населених пунктів України, а їй даються конкретні рекомендації щодо практичного впровадження отриманих наукових результатів.

Науковці й архітектори США активно впроваджують велосипедні комунікації в міське середовище, результатом чого стали праці «Генеральний план велосипедної інфраструктури» («Bicycle Master Plan», автори – Союз архітекторів США), «План немоторизованого транспортного руху» («Non-Motorized Transportation Plan», автори – учені штату Вірджинія), «Посібник з проектування велосипедної інфраструктури» («Bikeway Facility Design Manual», штат Міннесота). Прикметним явищем у світі є оприлюднення інформації щодо створення й удосконалення велосипедної інфраструктури серед широкого загалу – у збірнику «Колекція велосипедних ідей» («Collection of Cycle Concepts», Данія), щомісячнику «Довідник з проектування автомобільних доріг» («Highway design manual», Англія), рекомендаціях з облаштування велосипедної інфраструктури (м. Київ, Україна) та із проектування та влаштування велосипедних стоянок (м. Полтава, Україна) [2].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на суттєвий досвід у проектуванні та розробці архітектурно-ландшафтних просторів з велосипедними комунікаціями, відбувається постійний пошук у сфері їх дизайну як у закордонній, так і у вітчизняній практиці. Технічний прогрес, розвиток «зелених» технологій у сфері отримання чистої енергії дають поштовх фахівцям до винайдення нових прийомів їх інтеграції у велосипедну інфраструктуру, сприяють до залучення нових альтернативних територій під архітектурно-ландшафтний простір велокомунікацій (закинуті лінії метро, промислові території тощо).

Постановка завдання – дослідити нові світові напрямки в дизайні архітектурно-ландшафтного простору велосипедних комунікацій, які розширюють можливості створення комфортних та привабливих міських просторів вздовж велошляхів.

Виклад основного матеріалу. Аналіз закордонного досвіду формування архітектурно-ландшафтного простору з велосипедними комунікаціями показав, що поштовхом для формування комфортної велосипедної інфраструктури є розуміння населенням того, що міський простір – це простір для людей, а не для автомобільного транспорту. Результатом удосконалення архітектурно-ландшафтного середовища міста повинно стати гармонійне міське середовище, відкрите й дружелюбне до людини. Низка фахівців вважає, що в перспективі ідеальним вважатиметься місто, яке абсолютно вільне від автомобілів, як індивідуального засобу пересування. Їхнє місце мають зайняти нешкідливі малогабаритні індивідуальні транспортні засоби – велосипеди, самокати, скутери тощо.

Простори вздовж велодоріг являють собою не просто комунікації, які виконують утилітарну функцію. Велокомунікації спонукають на розвиток лінійного архітектурно-ландшафтного середовища для тихого відпочинку, забезпечення соціально-культурних потреб мешканців міста. Як результат активного розвитку цих зон – перетворення їх у лінійні міські парки, невеликі громадські центри в місцях перетину декількох велошляхів.

В сучасному розумінні велодоріжка постає перед нами як якісне міське середовище, а не лише частина транспортної мережі. Останнім часом велокомунікації стали майданчиком для впровадження результатів технічного прогресу – різних форм освітлення, «зелених» технологій тощо. В результаті значно підвищується естетично-художня якість простору, особливо у вечірню і нічну частину доби. Яскравими прикладами демонстрації якісно нових інноваційних технологій і змін у формування просторів велокомунікацій є велошляхи у Нідерландах, Польщі, США, Великій Британії:

- «Ван Гог-Рузгаард» («Van Gogh-Roosergaarde», м. Ейндховен, Нідерланди; автор – Д. Рузгаард, дизайн-студія «Studio Roosegarde», рис. 1, а.).

Траса для велосипедистів прокладена в провінції Північний Брабант, де народився і виріс відомий художник-постімпресіоніст Вінсент Вільям Ван Гог. Відкрита велодоріжка, що світиться вночі, створена в пам'ять про життя і діяльність цього відомого художника. Інновацією проекту є те, що в поверхню велодоріжки «Van Gogh-Roosergaarde» вмонтовані тисячі фосфоресцентних камінців, які поглинають сонячну енергію вдень і випромінюють її вночі. Але камінці не просто хаотично розкидані, а закручені у візерунки велодоріжки Van Gogh-Roosergaarde Bicycle Path і являють собою сучасну інтерпретацію найвідомішої картини Вінсента Ван Гога – «Зоряна ніч» (Starry Night). Яскраве покриття «зоряної» велодоріжки є не лише ефектним видовищем, а також служить велосипедистам своєрідною підсвіткою шляху. Для додаткового освітлення вздовж траси встановлені сучасні світлодіодні вуличні ліхтарі, які забезпечують кращу видимість у похмуру туманну погоду та забезпечують «підзарядку» фосфоресцентних камінців.

- «Зелені ліхтарі» («Green Lights», м. Ейндховен, Нідерланди; автор – компанія VYTR, рис. 1, б)

Вищезгадане нідерландське місто Ейндховен вважається одним із найзеленіших міст Європи. Та незважаючи на цей статус міська влада задумала озеленити вузькі простори над транспортними комунікаціями (велосипедними доріжками, пішохідними шляхами), використавши оточуючу забудову в якості опори. Реалізація проекту була здійснена в центральній частині міста, де немає місця, навіть, для вуличного ліхтаря. В результаті там з'явилися висячі вуличні ліхтарі, що одночасно являють собою клумби.

- *Люмінесцентна велодоріжка* (м. Лідзбарк-Вармінський, Польща; автор – будівельна компанія ТРА, рис. 1, в).

Наслідуючи приклад голландських колег, у місті Лідзбарк-Вармінський було прокладено велосипедну доріжку із синтетичного люмінесцентного матеріалу, який здатен зберігати в собі сонячне світло. За словами творців, дане покриття може освітлювати шлях протягом десяти годин. На відміну від нідерландської велодоріжки люмінесцентна повністю залежить від сонячного світла.

- *Queens Plaza Bicycle і Pedestrian Landscape Improvement Project* (м. Лонг-Айленд-Сіті, США; автор – WRT Design, рис. 2, а).

Це – проектна пропозиція по забудові периферії м. Лонг-Айленд-Сіті, де раніше розташовувалася промислова зона. Перепланування Queens Plaza передбачає створення урбанізованого середовища довжиною в 1,3 милі з житловим районом, перетікаючими площами, обслуговуванням та рекреацією. Після завершення Plaza матиме два нових міських парки для велосипедистів і пішоходів, вітрові і сонячні енергоустановки.

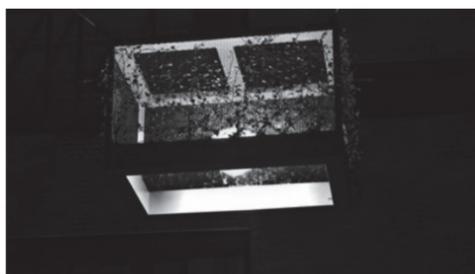
- *The London Underline* (м. Лондон, Велика Британія; автор – архітектурна агенція Gensler, рис. 2, б).

Це – проектна пропозиція по реконструкції закинутих тунелів метро, покликана створити повноцінне міське середовище, де можна розмістити вело- та пішохідні доріжки. Це дозволить зменшити рух велосипедистів, автомобілістів та пішоходів на наземних шляхах. Зовні простір буде нагадувати вуличний провулок з розділеними доріжками для пішоходів і велосипедистів, з кафе і крамничками. Планується активно задіяти нові інноваційні технології – для забезпечення часткової автономії усі підземні доріжки планують покрити спеціальною плиткою PaveGen, яка здатна генерувати кінетичну енергію від кроків пішоходів чи тертя шин велосипедів.

Висновки з даного дослідження. Розглянуті вище приклади формування архітектурно-ландшафтного простору вздовж велосипедних комунікацій розкривають нові можливості реального впровадження інноваційних технологій. Зарубіжні архітектори, дизайнери, урбаністи у велоінфраструктурі бачать не лише транспортну комунікацію, а “чисте полотно” для втілення своїх найсміливіших ідей. Ці проекти є яскравим прикладом поєднання мистецтва та транспортних комунікацій, що в синтезі створюють неповторний естетичний образ, здавалося б, виключно утилітарного площинного об’єкта. Архітектурно-ландшафтний простір велокомунікацій – це суспільний рекреаційний простір для комфортного пересування, відпочинку та спілкування. Не випадково в закордонній практиці існує термін «велосипедна архітектура».

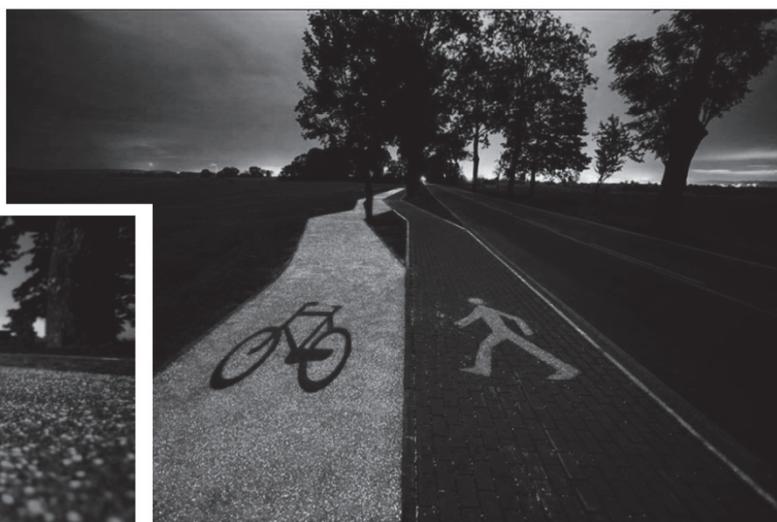

а - Траса для велосипедистів
“Van Gogh-Roosergaarde”
(м. Ейндховен, Нідерланди;
за матеріалами [37])

б - Озеленення над
комунікаціями
“Green Lights”
вночі і вдень
(м. Ейндховен,
Нідерланди,
за матеріалами [7])

в - Люмінесцентна велодоріжка
(м. Лізбарк-Вармінський,
Польща, за матеріалами [4])

*Рис. 1 - Впровадження інноваційних технологій у формування просторів
VELOКОМУНІКАЦІЙ НІДЕРЛАНДІВ ТА ПОЛЬЩІ*

а - Queens Plaza Bicycle
(м. Лонг-Айленд-Сіті, США;
за матеріалами [5])

б - The London Underline
(м. Лондон, Велика Британія;
за матеріалами [6])

Рис. 2 - Впровадження інноваційних технологій у формування просторів велокомунікацій США та Великої Британії

У подальших дослідженнях варто приділити увагу дослідженню даного сегменту у вітчизняній практиці. Розглянути відношення вітчизняної архітектурно-дизайнерської спільноти до сучасних напрямів формування простору вздовж велосипедних комунікацій.

Література:

1. Гейл Я. Міста для людей / Ян Гейл; [Пер. с англ. А. Токтонов]. – М.: Альпіна Паблішер, 2012. – 276 с.

2. Гасенко Л.В. Принципи містобудівної організації велоінфраструктури у середніх і великих містах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.23.20 «Містобудування та територіальне планування» / Л.В. Гасенко. – Київ, 2015. – 22, [1] с.
3. Олександр. «Святящаяся велодорожка в честь Винсента Ван Гога (Van Gogh–Roosergaarde), Эйнховен, Нидерланды» [Електронний ресурс] / Олександр // Туристичний портал «Мир красив!». – 2014. – Режим доступу: <http://www.mirkrasiv.ru/articles/svetjaschajasja-velodorozhka-v-chest-vinsenta-van-goga-van-gogh-roosergaarde-yeindhoven-niderlandy.html>
4. Bored Panda. Яскраві велосипедні доріжки прокладено у Польщі [Електронний ресурс] / Bored Panda // Interessante Mente. – 2016. – Режим доступу: <http://interessantemente.com/ciclovias-brilhantes-sao-testadas-na-polonia/>
5. Юка Йонеда. Queens Plaza в Лонг-Айленд-Сіті буде перетворено в енергійний зелений оазис [Електронний ресурс] / Юка Йонеда // Inhabitat New York City. – 2011. – Режим доступу: <http://inhabitat.com/nyc/queens-plaza-to-be-transformed-into-a-vibrant-green-oasis-in-long-island-city/>
6. Сергій Пішковцій. В Лондоні використають закинуті тунелі метро для велодоріжок [Електронний ресурс] / Сергій Пішковцій // Inspired 2.0. – 2015. – Режим доступу: <http://inspired.com.ua/news/london-underline/>
7. «Зелені» світильники для зеленого Ейнховена [Електронний ресурс] / Інтернет-журнал «Novate». – Режим доступу: <http://www.novate.ru/blogs/090110/13860/>

Аннотация.

В статье проанализирован ряд конкретных примеров зарубежного опыта в формировании архитектурно-ландшафтного пространства велосипедных коммуникаций, используя достижения технического прогресса и «зеленых» технологий.

Ключевые слова: велосипедные коммуникации, архитектурно-ландшафтное пространство, инновационные технологии, люминесцентное освещение.

Abstract.

A number of specific examples of foreign experience in the formation of the architectural and landscape space of bicycle communications, using the achievements of technological progress and "green" technologies have analyzed in this article.

Keywords: bicycle communications, architectural and landscape space, innovative technologies, fluorescent lighting.